

نگاهی دوباره به وضعیت بحرانی صندوق‌های بازنشستگی

صندوق‌های تو خالی

رئیس کانون عالی بازنشستگان سازمان تامین اجتماعی: برخی از صندوق‌ها مانند صندوق فولاد ۱۰۰ درصد وابسته به دولت و ورشکسته است

همدلی| فاطمه آقایی فرد– زندگی یک میلیون و ۲۴۴ هزار بازنشسته کشوری در حالی به مشکلات صندوق‌های بازنشستگی، گره خورده است که حال و روز این صندوق‌ها هر سال بحرانی‌تر می‌شود. قسه انباشت بدهی‌های دولت به صندوق‌ها، بازی‌های سیاسی و مالی با صندوق‌ها، تبدیل شدن آن‌ها به حیات خلوتی امن برای همه دولت‌ها، ورشکستگی شرکت‌های وابسته به صندوق‌ها، عدم بهره‌مندی از تعادل مناسب در ورودی و خروجی صندوق‌ها و تصویب قوانین و مقررات غیر کارشناسی؛ البته بدون در نظر گرفتن بار مالی و … همیشه تلخ بوده و هست.

حدود پنج ماه پیش بود که علی اصغر بیات، رئیس کانون عالی بازنشستگان سازمان تامین اجتماعی، حکایت بحرانی بودن این صندوق‌ها را یکبار دیگر به دولت دوازهم یادآوری کرد تا از وابستگی بیش از ۷۰درصد از جمعیت کشور به

صندوق‌های بازنشستگی ۱۶گانه خبر داده باشد.

او در ۲۲ مهرماه همین امسال، به مهر گفته بود:

«برخی از صندوق‌ها مانند صندوق فولاد ۱۰۰ درصد وابسته به دولت و ورشکسته است و صندوق بازنشستگی نیروهای مسلح نیز ۸۰ درصد وابسته به دولت است بر همین اساس برای رفع بحران صندوق‌ها باید راه‌کار و برنامه‌ریزی‌های لازم از سوی مسئولان ارائه شود.» ورشکستگی صندوق‌ها و سرنوشت میلیون‌ها بازنشسته سالخورده حالا دیگر تلخ‌ترین فصل این قسه تکراری است تا جایی‌که به گفته کارشناسان، برخی از صندوق‌ها دچار کسری منابع شدید شده‌اند و توان پرداخت تعهدات خود به مستمری‌بگیران را ندارند.

اما این تنها هشداری نبوده است که از سوی کارشناسان و تحلیلگران در تمام این سال‌ها شنیده شده است. برای مرور حال و روز صندوق‌های بازنشستگی، آرشبو اخبار رسانه‌ها گویای حقایقی تلخ‌تری هستند؛ رسانه‌هایی‌که با انباشت سال‌ها روی هم، در فریادهای بلندتر کارشناسان برای

مداوای این زخم بزرگ اقتصادی هزاران تحلیل و خبر جنجالی نوشته‌اند.

نگاهی کوتاه و گذرا به عناوین این خبرهای تلخ از حال و روزمعیشتی بیش از یک میلیون بازنشسته وابسته به این صندوق‌ها خیر می‌دهد که بر اساس آمار، یک میلیون و ۷۷ هزار و ۸۲۰ نفر از آن‌ها بازنشسته صندوق بازنشستگی و ۱۲ هزار و ۶۳۲ نفر از آن‌ها دیگر از کارافتاده هستند. در همه این خبرها کارشناسان از مصائب صندوق‌ها گفته‌اند و هر بار به دولت هشدار داده‌اند. از مشکلات صندوق‌های بازنشستگی همین بس که به گفته تحلیلگران اقتصادی، این مشکلات به کلاف سردرگمی تبدیل شده است که هر چقدر در آن کندوکاو می‌کنیم، گویی این هزار تو پایانی ندارد. اما انگار هیچ کسی به دنبال مقصر واقعی نیست و کسی حوصله حل کردن این بحران پیچیده را ندارد.

بحرانی که وزیر را تا پای استیضاح برد

بار سنگین مسئولیت بر عهده صندوق‌ها، تحت فشار قرار دادن منابع و مصارف صندوق‌ها، قرارگیری در وضعیت تنگنای مالی شدید، عدم پاسخگویی دولت به تعهداتش در قبال صندوق‌ها و هزار و یک دلیل دیگر، دیروز وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی را پای میز استیضاح برد. کار حسابی بیخ پیدا کرد. البته چند ماهی بود که زمزمه‌هایی از استیضاح علی ربیعی، وزیر – تعاون و رفاه اجتماعی به گوش می‌رسید و البته این موضوع با تمام حقی که نمایندگان برای این استیضاح داشتند، مخالفان زیادی هم داشت. نگاهی به مهمترین گزینه‌های برای سوال و جواب نمایندگان از ربیعی نشان می‌دهد که بحران صندوق‌های بازنشستگی یکی از مهمترین مواردی بود که ربیعی را به صحن علنی مجلس کشاند. اما او ۱۵ آبان ماه همین امسال بود که در پاسخ به این بحران مزاج در صفحه رسمی خود این جمله را تویت کرد و نوشت: «صندوق‌های بازنشستگی با شرایط بحرانی به دولت روحانی رسید.» اما این تنها پیام تویتتری

مناسبی برای درمان مشکلات قدیمی صندوق‌های بازنشستگی نبود. دیروز بهارستانی‌ها در حالی میزبان ربیعی بودند که داد بسیاری از نمایندگان از اوضاع ناخوش صندوق‌های بازنشستگی درآمده بود. صبح سه‌شنبه بود و جلسه مجلس شورای اسلامی به ریاست علی لاریجانی و با حضور ۲۲۲ نفر از نمایندگان برگزار شد. حسین مقصودی، نماینده سبزوار گفت: «ربیعی صدای بازنشستگان و کارگران فولاد را نمی‌شنود.» ابوالفضل حسن بیگی عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، نیز گفت: «ربیعی و معاونانش توانایی اداره کردن این

وزارتخانه را ندارند. برای حفظ نظام باید امروز سخن حق بگوییم. متأسفانه طی دو سه سال گذشته با وجود فشارهای متعدد وزیر تعاون همچنان در این پست باقی مانده است و مدیرانش را که نوعاً سن بالا دارند هم در راس وزارتخانه نگه داشته است؛ در حالی که ایشان در جلسه رای اعتمادش صحبت از جوانگرایی کرده بود. چرا با جریان‌های احساسی همان تیم مسن را در وزارتخانه نگه داشته‌اید؟» هر چه که بسود، ربیعی وزیر ماند و قسه بحران صندوق‌های بازنشستگی رفت تا دوباره خاک بخورد و تنها در حد حرف به سراغ حل مشکلات بازنشستگان رفته باشد.

بدهی دولت به صندوق‌ها

قسه بدهی دولت به صندوق‌هایی بازنشستگی، قصه‌ای کهنه و تکراری است؛ داستانی که از انباشت این بدهکاری به صندوق‌ها روایت می‌شود تا هر سال مشکلات صندوق‌ها را بحرانی‌تر کرده باشد و البته حال و روز بازنشستگان را بد و بدتر. صندوق سازمان تامین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری، صندوق بیمه‌ای کشاورزان، نیروهای مسلح و صندوق بیمه‌ای کشاورزان، روستائیان و عشایر، همان چهار صندوقی هستند که به باور بسیاری از تحلیلگران اقتصادی همچون حیاط خلوت دولت‌ها برای بازی‌های سیاسی و مالی بوده و هر سال با حجم بالایی از بدهی‌های دولتی مواجه‌اند. چند ماه پیش بود که علی حدیری، نایب رئیس هیات مدیره سازمان تامین اجتماعی به اینلنا گفته بود: «دولت ۱۴۵ هزار میلیارد تومان به صندوق تامین اجتماعی بدهکار است.» این در حالی است که به عقیده بسیاری از تحلیلگران، هنوز برنامه‌ای برای پرداخت این بدهی در دستور کار دولت وجود ندارد. گفته می‌شود، کسری منابع صندوق‌ها به جز صندوق بیمه روستائیان و عشایر، پیش از دولت یازدهم مشهود بوده است. انطور که تقی نوربخش، مدیر عامل صندوق تامین اجتماعی اسفندماه سال

گذشته در گفت‌وگو با ایرنا اعلام کرد: «میزان بدهی دولت به سازمان تامین اجتماعی در سال ۱۳۸۴ معادل ۴۰ هزارمیلیارد ریال بود و در سال ۱۳۹۲ به ۶۰۰ هزار میلیارد ریال رسید. این اواخر که تغییرات مدیریتی در صندوق بازنشستگی کشوری، اوضاع را برای بازنشستگان وخیم‌تر کرده است. حالا یک میلیون و ۲۴۴هزار بازنشسته در کشور، چشم انتظار هستند تا ببینند تغییرات جدید در صندوق بازنشستگی کشوری با

سرنوشت معیشتی آنها چه خواهد کرد. از میان یک میلیون و ۷۷ هزار و ۸۲۰ نفر بازنشسته صندوق بازنشستگی، ۱۲ هزار و ۶۳۲نفر از کار افتاده‌اند که سه درصد از کارافتادگی‌ها ناشی از کار است. ۴،۲۸ درصد کل جمعیت کشوری تحت پوشش صندوق بازنشستگی کشوری قرار دارند. محسن ایزدخواه، معاون پیشین حقوقی وامورسازمان تامین اجتماعی و عضو هیئت مدیره مطالعات دین و اقتصاد، نیز چند وقت پیش به «همدلی» گفته بود: «ریشه بحران از دولت‌های نهم و دهم بود، اما در دولت یازدهم به دلیل کتمان کاری‌های صورت گرفته از سوی دولت یازدهم وضع بدتر شد.»

تغییرات جدید در صندوق‌های بازنشستگی باقی‌مانده روستائیان و عشایر، از قبل از دولت یازدهم مشهود بوده است. اما در رابطه با بحران صندوق‌های اختصاصی، صندوق‌های بازنشستگی کشوری، نیروهای مسلح و سازمان تامین اجتماعی، به نظر می‌رسد که دولت یازدهم عملکرد مناسبی را نداشت. به عقیده بنده در دولت یازدهم کتمان‌کاری‌هایی وجود داشت که اوضاع این صندوق‌ها را بحرانی‌تر کرد. در دولت یازدهم به خوبی روشن بود که این صندوق‌ها کسری منابع مواجه هستند و برای تامین منابع مالی خود به بانک‌ها وابسته بودند. اما در این‌باره شفافیت‌های لازم وجود نداشت و مشکلات این صندوق‌ها نادیده گرفته شد.»

یادداشت

واکنش رئیس انستیتو تحقیقات تغذیه کشور به یک مستند در صدا و سیما

رئیس انستیتو تحقیقات تغذیه کشور در واکنش به پخش مستندی درباره محصولات مهندسی ژنتیک و تراریخته در صدا و سیما و مطرح کردن این مساله که این محصولات بدون بررسی‌های ایمنی زیستی روانه بازار می‌شوند، با رد این مطلب گفت: «تمامی این محصولات طی آزمایش‌های دقیق و علمی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند.»

پخش مستندی درباره رابطه با محصولات تراریخته در یکی از ساعات پر بازدید صدا و سیما موجب شد کارشناسان این حوزه در کشور واکنش‌های مختلفی به آن نشان دهند. منتقدان این مستند معتقد هستند سازندگان مستند از طریق مطالب و تصاویر خلاف واقع ترساندن مردم از مهندسی ژنتیک و تخریب پیشرفت‌های ایران در زمینه یکی از مهم‌ترین فناوری‌های نو را دنبال کرده‌اند.

هدایت حسینی درباره این بحث که هیچ آزمایشگاهی در گمرکات کشور برای آزمایش محصولات تراریخته وجود ندارد و محصولات تراریخته بدون مجوز وارد بازار می‌شود افزود: «وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی متولی سلامت و ایمنی غذای مردم است. سازمان غذا و دارو ارزیابی‌های لازم را مطابق با مقررات در مورد محصولات تراریخته انجام می‌دهد و گزارش‌های تایید خود را اعلام کرده است.»

او با اشاره به روال ارزیابی و صدور مجوز موادی غذایی در آزمایشگاه‌های سازمان غذا و دارو و نه آزمایشگاه‌های کمرگ گفت: نباید در فضاهای رسانه‌ای اقدام به طرح مطالبی کرد که هیچ پشتوانه علمی ندارد. آزمایشگاه‌های سازمان غذا و دارو تغییرات ژنتیکی که در هر ماده غذایی ایجاد شده را کنترل می‌کنند. این فرآیند، یک کار علمی دقیق است.

رئیس انستیتو تحقیقات تغذیه کشور با انتقاد از نگاه سیاه و سفید سازندگان این مستند ادامه داد: فرآورده‌های تراریخته را نمی‌توان با یک حکم کلی مورد ارزیابی خوب و بد قرار داد. این نظر علمی پذیرفته شده نیست. محصولات تراریخته مورد به مورد ارزیابی می‌شوند و مراجع متولی امر سلامت هر محصول تراریخته را به‌طور مستقل مورد مطالعه

تراریخته در طول ۲۱ سال گذشته در کشورهای مختلف جهان و به‌طور عمده در آمریکا، آژانتین، آفریقای جنوبی، اسپانیا، استرالیا، برزیل، برتقال، چین، ژاپن، هند و… با سطح زیرکنت سالانه ۱۸۵ میلیون هکتار کشت می‌شود و به‌طور کلی از سوی سازمان‌های غذا و دارو در تمام کشورهای جهان مجوز مصرف دریافت کرده است.

بازار

گردش مالی چند میلیاردی در بازار چهارشنبه‌سوری!

در آستانه آخرین شب چهارشنبه سال بازار لوازم این شب با تقاضای زیادی همراه شده است. بازاری که وسایل آن تنوع زیادی در عمدتا به صورت قاچاق از چین می‌آید که گردش مالی چند میلیاردی دارد و متقاضیان آن هم اغلب نوجوانان هستند. به گزارش ایسنا، با فرا رسیدن شب چهارشنبه‌سوری این لوازم و وسایل اقدام می‌کنند، چراکه چهارشنبه‌سوری یکی از ایام باستانی و سنتی ایرانیان است که مراسم آن هر سال توسط بخش زیادی از مردم به ویژه جوان‌ترها برگزار می‌شود. البته در سالیان اخیر فرا رسیدن چهارشنبه‌سوری همواره با نگرانی‌های زیادی روبرو است و همیشه بیمارستان‌های کشور در این شب میزان تعداد زیادی از مجروحان و مصدومان این شب هستند؛ اتفاقی که باعث شده یک سنت قدیمی که می‌تواند موجب نشاط اجتماعی شود به یک رخداد حادثه‌ساز تبدیل گردد. شاید یکی از سوالات این باشد که وسایل چهارشنبه‌سوری از کجا تهیه می‌شود. وسایلی که این روزها تقریباً در بازارهای بزرگ و کوچک قابل مشاهده است؛ از کنار خیابان‌ها و چهارراه‌های اصلی تا مترو و بازار بزرگ تهران. یکی از مناطقی که این لوازم را عرضه می‌کند بازار بزرگ پایتخت است که دستفروشان وسایل چهارشنبه‌سوری را می‌فروشند. اما اصلی‌ترین منطقه‌ای در تهران که توزیع کننده این لوازم است خیابان مولوی است که به صورت عمده در آنجا قابل مشاهده است و خرده‌فروشان این لوازم را از این منطقه تهیه می‌کنند، برای همین معمولاً این لوازم در این منطقه ارزان‌تر است. به‌طور کلی لوازم چهارشنبه‌سوری را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد. یکی لوازم کم‌خطر و بی‌خطر دیگری لوازم پرخطر. بخش زیادی از وسایلی که دستفروشان عرضه می‌کنند شامل وسایل کم‌خطر و بی‌خطر می‌شود مانند بالن، سیگار، سوتی، کیسول، آبنار و منور. بعضی از این وسایل جنبه زیبایی هم دارد و در شب چهارشنبه‌سوری جلوه جالبی به شهر می‌دهد. بعضی دیگر هم مثل سیگار و کیسول با اینکه خطر جدی ندارند اما سر و صدای زیادی ایجاد می‌کنند. عمده لوازی هم که در چهارشنبه پایانی سال استفاده می‌شود شامل همین لوازم است اما عده‌ای هم هستند که به سراغ لوازم پر خطرتر می‌روند؛ لوازمی که نه تنها صداهای گوش‌خراشی دارند بلکه درصد آسیب و تلفات انسانی‌شان بسیار بالاست. اکلیل سرنج که برای تهیه نارنجک‌های دستی استفاده می‌شود یکی از این وسایل است که در این سال‌ها حوادث زیادی آفریده است. نارنجک‌های دستی معمولاً توسط افراد در زیرزمین و جاهایی مانند آن تهیه می‌شود و با توجه به اشتعال بالای این مواد، امکان انفجار آن بسیار بالاست. عمده متقاضیان این بازار هم جوان‌ها و به ویژه نوجوان‌ها هستند، کسانی که به دنبال تفریح و نشاط هستند اما خیلی‌هایشان نمی‌دانند چطور انرژی‌شان را تخلیه کنند و بعضاً روش‌های اشتباهی را برای این کار انتخاب می‌کنند البته کودکان و نوجوانانی هم هستند که با پدر و مادرشان برای خرید این لوازم به بازار می‌آیند والدینی که می‌خواهند نسبت به وسایلی که فرزندانشان می‌خرند نظارت کنند و حتی خودشان در شب چهارشنبه‌سوری کنار بچه‌ها حضور می‌یابند و در کنار هم از روی آشتی می‌برند و مراسم این شب را برگزار می‌کنند. گردش مالی این بازار برخلاف تصور، بسیار بالاست و سود بالایی برای پیش‌کننده‌ها و فروشندگان این مواد دارد و صحبت از گردش مالی چند ده میلیاردی این بازار است. عمده این مواد هم به گفته فروشندگان از کشور چین و به صورت قاچاق وارد می‌شود.

تولید

نقدینگی مشکل عمده واحدهای صنعتی راكد خوزستان است

مدیر عامل شرکت شهرک های صنعتی خوزستان گفت: عمده مشکلات واحدهای صنعتی راكد در استان كمبود نقدینگی و سرمايه در گردش مورد نیاز است. احتاق محمدیان سه شنبه در گفت‌وگو با ایرنا بیان کرد : عمده مشکلات واحدهای صنعتی راكد در استان كمبودنقدینگی، وضعیت بازار، تأمین مواد اولیه، دستگا ه و ماشین آلات، اختلاف شرکا و غیره است اما عاملی که بیشترین سهم را در رکود این واحدها دارد كمبود نقدینگی است .

مدیرعامل شرکت شهرک‌های صنعتی خوزستان گفت: از ابتدای امسال تاکنون ۶۶ واحد راكد و مستقر در شهرک های صنعتی استان با ظرفیت ایجاد اشتغال ۹۸۷ نفر به چرخه تولید بازگشتند . او بیان کرد :مشكل ۵۷ واحد از این ۶۶ واحد صنعتی راكد که به چرخه تولید بازگشتند، كمبود نقدینگی بوده است. محمدیان بیان کرد: از این تعداد واحد صنعتی ۱۵ واحد در سال جاری دچار ركود شده بودند که در فاصله زمانی چند ماهه با حمایت هایی شامل پیگیری وضعیت آنان در کارگروه های تخصصی استان، همسرانی فناوری، تزریق منابع مالی و موارد دیگر دوباره احیا شده و به چرخه تولید بازگشتند .

او افزود: در چند ماه اخیر به ۳۵ واحد تولیدی راكد در استان ۷۸۰ میلیارد ریال تسهیلات رونق تولید پرداخت شد که به چرخه تولید بازگشتند و در حال حاضر در این واحدهای تولیدی یک هزار و ۱۶۴ نفر مشغول به کار هستند. او گفت: بازگرداندن واحدهای صنعتی و تولیدی راكد

ادعای قطع عرضه دلار به صرافی‌ها رد شد

بانک مرکزی منتفی شد. به گونه‌ای که اکنون دلاری که از کانال صرافی بانک‌ها به صراف‌ها ارائه می‌شود، اختلاف قیمت چندانی با دلار آزاد ندارد.

در روزهای اخیر برخی صرافی‌ها اعلام می‌کنند که بانک مرکزی دیگر در عرضه روزانه خود دلار به آنها ارائه نمی‌کند و تنها پایه بر یورو قرار گرفته است. پیگیری موضوع از مسئولان مربوطه و البته برخی صرافی‌ها از این حکایت دارد که به هیچ عنوان این اتفاق نیفتاده و عرضه بانک مرکزی همچنان برای اسکناس در قالب دلار و یورو انجام می‌شود که از قبل هم این گونه بود به طوری که عرضه اسکناسی دلار و یورو و برای حواله سایر ارزها را شامل می‌شد.

اما موضوع جدید این است که بانک مرکزی در هنگام ارائه ارز به صراف‌ها تاکید بر این دارد که یوروی بیشتری تحویل بگیرند تا نسبت به دلار، اما به هیچ عنوان منعی برای پرداخت دلار وجود ندارد. دلیل پیشنهاد یورو این است که به مرور استفاده از این ارز در بین مردم رایج‌تر شده و در هر جایی که امکان جایگزینی دلار دارد بتوانند از یورو استفاده کنند. این در حالی است که از چندی پیش بانک مرکزی تاکید دارد دلار از چرخه مبادلات بانکی خارج شده و عمده مبادلات بر اساس یورو و سایر پول‌های محلی انجام می‌شود از این رو هدف حرکت به سمت استفاده از ارزهایی غیر از دلار در بازار و مبادلات ایران خواهد بود.

با وجود اینکه برخی صراف‌ها اعلام می‌کنند که عرضه دلار بانکی به آنها قطع شده و فقط یورو ارائه می‌شود، اصل ماجرا این گونه نیست. اما در کنار عرضه دلار پیشنهاد دریافت یورو وجود دارد.

به گزارش ایسنا، به‌طور معمول بانک مرکزی از کانال صرافی بانک‌ها روزانه تعداد مشخصی ارز به صرافی‌ها عرضه می‌کند. آنها این ارز را با اختلاف قیمت حدود ۱۰ تا ۱۵ تومانی به مشتریان عرضه می‌کردند که در کنار آن دلارهای در اختیار خود را نیز به فروش می‌رسانند. معمولاً ارزی که بانک مرکزی به بانک‌ها می‌دهد، سقف ۱۰۰ هزار دلاری داشته و در مرحله اول ۵۰ هزار دلار دریافت و در صورت فروش تا ۵۰ هزار دلار دیگر قابل دریافت بود.

اخیراً و در جریان نوسانات بازار ارز روال تا حدی متفاوت شد به طوری که در حدود دو هفته اخیر ارزی که بانک مرکزی به صرافی‌ها ارائه می‌کرد، تا حدی کمتر شده و قیمت مشخصی برای آن اعلام می‌شد که اختلاف تا ۳۰۰ تومانی با نرخ در بازار آزاد داشت. به گونه‌ای که دلار ۴۵۰۰ تومانی از طریق بانک مرکزی در اختیار صرافی‌ها قرار می‌گرفت و باید با همان نرخ به فروش می‌رفت. در حالی که صرافی‌ها دلار در اختیار خود را با نرخ آزاد حدود ۴۸۰۰ می‌فروختند که این اختلاف باعث ایجاد شرایط نامناسبی در بازار شد. بر این اساس این سیاست که در کمتر از دو هفته به اجرا درآمد از سوی